

Quan un toca el dos

— Anna-Greta Winberg

TENIR 13 ANYS no és fàcil, i encara menys si els teus pares decideixen separar-se. Això és el que li passa a la Madde: un dijous com qualsevol altre el pare anuncia que se'n va de casa i el món de la Madde i del seu germà Steffe s'ensorra de cop. Però la vida a l'institut, les tardes amb la Cessi, la seva millor amiga, l'aparició d'en Johan i la certesa que ja no és cap nena petita

ajudaran la Madde a entendre i superar tot el que ha passat, mentre comença a experimentar de primera mà què és l'amor, la separació i l'allunyament. Quan un toca el dos és la història d'una noia enfrontada a la separació dels seus pares, a les alegries i tristeses del primer amor i a un dels reptes més intensos i apassionants de la vida: fer-se gran.

01 PRESENTACIÓ I OBJECTIUS

Aquesta guia de lectura per al llibre *Quan un toca el dos* vol ser un recurs de suport per abordar l'obra. Partint de la seva presentació com a reedició, si s'escau reflexionarem amb l'alumnat sobre el sistema de producció i circulació del material escrit. A continuació trobareu un conjunt de preguntes per preparar la lectura i fer-ne un seguiment. La proposta s'acompanya d'activitats complementàries i optatives que es poden dur

a terme a l'aula després de la lectura. Al final de la guia es planteja una opció de debat a partir d'elements del llibre.

Els objectius d'aquesta guia són consolidar la lectura i la comprensió lectora per evidenciar els elements més importants, fomentar la lectura i l'esperit crític.

02 PRESENTACIÓ DE L'OBRA

Quan un toca el dos és una novel·la d'Anna-Greta Winberg, publicada originàriament a Suècia el 1972 amb el títol *När nagon bara sticker* i traduïda al català per primera vegada el 1981. Aquesta novel·la explica la història de la Madde, que als tretze anys, en plena adolescència, ha de bregar amb la separació dels seus pares i amb la descoberta del primer amor, amb tot el desordre emocional que això comporta.

Anna-Greta Winberg va néixer a Estocolm (Suècia) l'any 1920. Es va dedicar al món de la ràdio, amb programes sobre escriptura, i va estar sempre interessada en les relacions familiars i els lligams entre adults i nens. També escrivia per a revistes i té diverses novel·les, com *Quan un toca el dos* i *Au, no siguis criatura!*

03 CONVERSA LITERÀRIA: ACTIVITATS PER CONSOLIDAR LA LECTURA

Primer capítol

— El llibre comença de manera contundent: *"T'aviso des de la primera ratlla: aquest llibre parla d'una catàstrofe. Ara ja ho saps"*. Què n'opines, d'aquest inici?

— Qui ens explica la història? Quin tipus de narrador presenta la novel·la? Descriu les principals característiques que aquest tipus de narrador ofereix a una obra literària.

(Reflexiona sobre la perspectiva que l'autora tria per explicar la història).

— Després de llegir el primer capítol, creus que és rellevant que sigui la Madde qui explica el relat i no pas un altre personatge?

— Feu una anàlisi de la protagonista a partir de la descripció que fa d'ella mateixa en el primer

capítol. Com creieu que és, la Madde, segons la seva descripció? Quina percepció en teniu?

Trets físics: ...

Trets de personalitat: ...

- Quina mena de llibres li agraden, a la Madde? Et sembla que és la mena de llibre que tens a les mans? (*Reflexions a la pàgina 16. És molt interessant analitzar el contingut metaficcional d'aquesta pàgina*).
- Reflexioneu sobre els estadis pels quals passa la Madde en el primer capítol davant "la catàstrofe". (*Ganes d'expressar-se, relativització de les desgràcies, reivindicació dels seus sentiments, racionalització...*)

Seguim la lectura

- "Sempre ho fan, les persones grans –va dir la Cessi–. Es busquen problemes i a nosaltres ens toca el rebre. Que se'ls resolguin ells, sense que ens toqui patir a nosaltres! Oi que no es posen mai tristos per res que ens faci patir a nosaltres? Només et diuen que aviat et passarà i que tens tants motius per estar contenta i agraïda..." (p. 34). Què n'opines, d'això que diu la Cessi a la Madde?
- Quin rol agafa la Madde a casa davant la catàstrofe com a germana gran? (*La Madde es conté tota l'estona d'expressar els seus sentiments pel bé del seu germà i també pressionada per la imposició de la família d'actuar "com a germana gran", pàg. 40*)
- Per què creus que la Madde no vol anar a casa del pare?
- Qui és el Johan? Per què la Madde comença a sentir-se més tranquil·la respecte al divorci dels seus pares a mesura que aquest personatge agafa més rellevància?
- Qui és la Siv? Com trastoca la vida de la Madde i participa de la catàstrofe?
- Ara que has avançat en la novel·la, fes un breu escrit sobre la protagonista, com si descrivissis a un amic o amiga els trets de personalitat d'una amiga teva. És un personatge pla? Evoluciona? Presenta contradiccions?
- Què canvia en la protagonista i en la seva vida quan coneix el Nalle?
- Al final, com aconsegueix la protagonista superar o sobreposar-se a la catàstrofe que ha viscut el darrer any? T'agrada? Creus que és versemblant? Argumenta la resposta.

Després de llegir

- Quin personatge t'ha agradat més? Argumenta la resposta.
- Quin capítol o peripècia ha estat la teva preferida? Argumenta la resposta.
- Creus que el títol és adient? Quin altre títol li posaries?
- Es tracta d'un relat emmarcat dins la categoria de realisme psicològic. Quins creus que són els elements que constitueixen aquest subgènere? (*narrador en primera persona, referències a la interioritat dels personatges i a les emocions, situacions quotidianes...*)

La literatura juvenil està plena de referents fantàstics, de ciència-ficció... Pot ser un bon moment per ampliar la llista de títols en el seu horitzó. Es pot utilitzar aquesta activitat per explicar els trets del realisme psicològic i plantejar a l'alumnat que ens digui títols o autors que hagin llegit i que s'emmarquin en aquestes categories. El professor o professora els pot anar apuntant a la pissarra així com plantejar més títols.

- L'Anna-Greta Winberg es va interessar durant tota la seva carrera per les relacions familiars entre els adults i els infants. Creus que ha sabut captar els problemes i les preocupacions de l'adolescència? Argumenta la resposta.

Activitats optatives

— Escriu una ressenya breu

L'objectiu és no només consolidar la lectura, afavorir la capacitat de síntesi i l'habilitat argumentadora, sinó també veure diferents models de ressenya i quins són els elements més importants. Aquesta activitat es pot vincular també amb les noves tecnologies fent que la ressenya hagi de formar part d'una publicació a Instagram, un vídeo a Youtube o un post en un blog. En cada cas, segons el registre, pot ser interessant que vegin les diferències entre les ressenyes del món #bookstagramers, #booktubers o #bloggers i les ressenyes convencionals.

Després de visualitzar els models i explicar a classe els elements que caracteritzen les ressenyes literàries, els alumnes hauran d'elaborar les seves pròpies ressenyes segons les indicacions del professorat.

— Conèixer els paratextos

Aquesta obra pot ser un bon exemple per introduir els alumnes al món dels paratextos i la circulació dels llibres. Podeu observar la reedició que ha fet L'Altra Tribu, entendre que és una traducció revisada, el sentit de traduir un títol, com un llibre passa de la taula d'Anna-

Greta Winberg al moment actual quan l'estan llegint... Fins i tot es pot entrar en un debat més literari: per què algunes obres són necessàries i es reediten i d'altres simplement desapareixen? Podem parlar fins i tot de la noció de *clàssic*, o de *cànon*.

— Ens escrivim?

Es tracta de desenvolupar les capacitats escrites i el registre de la carta. Tot i que és un recurs que ja no s'empra gaire, és interessant fer servir el mateix registre que la protagonista utilitza per comunicar-se durant l'estiu amb el seu xicot i la seva millor amiga. Podem explicar les característiques més importants d'aquest registre i instar els nois i noies a escriure's una carta i enviar-la després per correu perquè els arribi arribi a casa.

04 MÉS ENLLÀ DEL LLIBRE: OBRIM EL DEBAT

— La lectura d'aquest llibre pot ser un bon moment per parlar d'intel·ligència emocional, gestió i reconeixement de les emocions a classe, en una

etapa en què tot es viu de manera molt visceral i molt intensa. Es pot utilitzar el recurs de la identificació o no amb la Madde i la resta dels personatges. Es proposa fins i tot la lectura prèvia i conjunta de l'àlbum *Allà on viuen els monstres*¹ de Maurice Sendak, per reconèixer un altre registre sobre el caràcter visceral de les emocions.

— Durant tota la novel·la es fan apreciacions sobre l'amor romàntic – un dels principals atractius de la novel·la per als adolescents – i finalment, la Siv fa una apreciació sobre la superació de la ruptura a la Madde (p. 182-183):

"- Saps què deia la meva mare, quan jo era més joveneta i algun noi em deixava? –va dir la Siv amb veu gairebé alegre-. «No hi pateixis. No val la pena. De nois, el món n'és ple. Aviat en trobaràs un altre». *Ja veus si en sap poc, de la vida. Com si només fos qüestió de trobar-ne un altre i ja està. Com si tu poguessis trobar un altre pare que valgués tant com el teu pare de debò. Com si jo pogués trobar un altre Màrtens. Com si hi hagués piles de Màrtens per repartir entre tothom. No, no es pot dir res per consolar una persona que s'ha quedat sola. El consol l'ha de trobar ella mateixa, però no pas trobant algú de seguida*" (la cursiva és nostra).

Pot ser interessant fer un debat sobre aquestes qüestions, tan perilloses avui en dia, sobretot entre les noies.

— La Madde, el dia que veu que el Johan es mira una revista adulta amb una noia despullada a la coberta, pensa:

"No és gens estrany que als nois els agradi mirar dones despullades. El que és fastigós és que aquestes dones es despullen perquè les fotografiïn i les pengin despullades a tots els aparadors d'arreu del país.

Amb la Cessi n'hem parlat alguna vegada i trobem que és fastigós de debò que hi hagi noies que es vulguin posar d'aquella manera i somriure al fotògraf. I ho fan perquè els hi paguen una mica. O potser els hi paguen molt bé... De totes maneres, és repugnant i et fa avergonyir de ser noia"

Què opina l'alumnat d'aquesta situació? Pot ser un debat per introduir-los a la qüestió de la llibertat sexual i corporal i qüestions derivades.

¹ Es pot consultar aquesta pàgina per preparar la sessió: <https://faros.hsjdbcn.org/es/node/8237>